

**MÚSICA
ANTIGA**

26 D'OCTUBRE
SALA 1 PAU CASALS

HÄNDEL: ACI, GALATEA E POLIFEMO

VIVICA GENAUX
VESPRES D'ARNADÍ

PROGRAMA DE MÀ

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL

(Halle, Alemanya 1685 – Londres 1759)

ACI, GALATEA E POLIFEMO, HWV 72

Serenata a tres, 1708. Llibret de Nicola Giuvo

Obertura

1. Duetto Sorge il dì (Aci, Galatea)
Recitativo Vanti, o cara (Aci, Galatea)
2. Aria Sforzano a piangere (Galatea)
Recitativo E qual nuova sventura (Aci, Galatea)
3. Aria Che non può la gelosia (Aci)
4. Accompagnato Ma qual orrido suono (Galatea, Aci)
Recitativo Ahi, che dal l'ombre eterne (Galatea, Aci)
5. Aria Sibilant l'angui d'Aletto (Polifemo)
Recitativo Deh lascia, o Polifemo (Galatea, Polifemo)
6. Aria Benché tuoni (Galatea)
Recitativo Cadrai depressa e vinta (Polifemo, Galatea)
7. Aria Non sempre, no, crudele (Polifemo)
Recitativo Folle, quanto mi rido (Galatea, Polifemo, Aci)
8. Aria Dell'aquila l'artigli (Aci)
Recitativo Meglio spiega (Polifemo, Aci)
9. Aria Precipitoso nel mar che freme (Polifemo)
Recitativo Sì, t'intendo, inumano (Galatea)
10. Aria S'agita in mezzo all'onde (Galatea)
Recitativo So che le cinosure (Polifemo, Aci)
11. Terzetto Proverà lo sdegno mio (Polifemo, Galatea, Aci)
Recitativo Ingrata, se mi nieghi (Polifemo, Galatea, Aci)

12. Aria Fra l'ombre e gl'orrori (Polifemo)
Recitativo Ma che? Non andrà inulta (Polifemo, Aci)
13. Aria Qui l'augel da pianta in pianta (Aci)
Recitativo Giunsi al fin (Galatea, Aci)
14. Aria Se m'ami, o caro (Galatea)
Recitativo Qui sull'alto del monte (Polifemo, Aci, Galatea)
15. Terzetto Dolce/Caro amico (Aci, Galatea)
Recitativo Or poiché sordi sono (Polifemo, Aci)
16. Aria Verso già l'alma (Aci)
Recitativo Misera, e dove sono ? (Galatea)
17. Aria Impara, ingrata (Polifemo)
Recitativo Ah, tiranno inumano! (Galatea, Polifemo)
18. Aria Del mar fra l'onde (Polifemo)
Recitativo Ferma, ma già nel mare (Polifemo)
19. Accompagnato e Recitativo „Vissi fedel, mia vita“ (Polifemo)
20. Terzetto Chi ben ama ha per oggetti (Aci, Galatea, Polifemo)

DAVID HANSEN, CONTRATENOR (ACI)

VIVICA GENAUX, MEZZOSOPRANO (GALATEA)

NICOLAS BROOYMANS, BAIX (POLIFEMO)

VESPRES D'ARNADÍ

DANI ESPASA, CLAVE I DIRECCIÓ

PRIMERS VIOLINS Farran Sylvan James / Maria Roca / Elisabeth Bataller / Ricart Renart SEGONS VIOLINS Alba Roca / Adriana Alcaide / Cecilia Clares / Vadim Makarenko VIOLES Natan Paruzel / Núria Pujolràs VIOLONCELS Oriol Aymat / Oleguer Aymamí CONTRABAIXOS Mario Lissarde / Xavier Puertas OBOÈS Pere Saragossa / Ivan Alcazo TRAVERSO Marina Durany FAGOT I FLAUTA DE BEC Carles Vallès TROMPETES Carles Herruz / Sergi Marquillas ARXILLAÛT Pablo Fitzgerald

COMENTARI

per **Jaume Radigales**

EL PRIMER GRAN ÈXIT DE HÄNDEL A ITÀLIA

La serenata (mot que ve de la paraula italiana *sera*, que vol dir “vespre”) era un gènere semiteatral, escenificat –amb vestuari i escenografia–, però sense acció dramàtica. Sovint es representava a l'aire lliure, al capvespre, a la casa d'un aristòcrata o d'un ric mecenes. Un gènere derivat de l'òpera que molts compositors del segle XVIII van tastar, per a gaudi dels assistents a representacions privades.

En el cas que ens ocupa, *Aci, Galatea e Polifemo* és una serenata que Händel va escriure i estrenar el 19 de juliol de 1708, al servei d'Aurora Sanseverino, una duquesa napolitana que utilitzaria la peça del músic alemany en ocasió del casament de la seva neboda Beatrice, i que tornaria a representar novament tres anys més tard en el context de les núpcies de Pasquale, fill de la citada aristòcrata. Händel hauria conegut la duquesa en el transcurs de l'estada que el músic alemany va fer a Nàpols, on havia arribat al mes de maig. Una etapa més del llarg periple italià que havia començat el 1706 i que mantindria *il caro Sassone* (“l'estimat saxó”, el sobrenom amb què era conegut Händel en terres itàliques) al país mediterrani fins al 1710. Període fructífer que li permetria estrenar obres senzillament magistrals, com la que escoltarem avui, a més d'*Agrippina*, estrenada a Venècia el 1710.

El compositor deuria tenir en consideració la música d'*Aci, Galatea e Polifemo*, perquè la refaria el 1718 per a unes funcions a Londres i amb el títol d'*Aci e Galatea*.

La base del llibret de Niccolò Giuvo –secretari de la duquesa– era la llegenda de la nimfa (o nereida) Galatea (paper escrit per a soprano), enamorada del pastor Acis (soprano) i desitjada pel cíclop Polifem (baix), fill de Posidó i que tenia un sol ull. Un personatge més conegut per protagonitzar una de les aventures d'Ulisses, que deixaria cec el monstre en el transcurs del viatge de retorn a Ítaca. La trama de l'obra händeliana explica que Polifem mata per gelosia Acis i Galatea transforma la sang del seu amant en un riu d'aigües eternes per tal que, quan desemboqui al mar, pugui gaudir per sempre de la unió amb la nereida.

La font més probable del llibret de la serenata seria un poema del poeta de Siracusa Teòcrit (310-260 aC), tot i que la versió més perfecta de la llegenda ens la va llegir el poeta llatí Ovidi (43 aC – 17 dC) al llibre XIII de *Les metamorfosis*.

Quan Händel va presentar l'obra era un compositor amb poca experiència en el terreny de la música teatral: quatre de les seves primeres òperes s'havien estrenat a Hamburg i la cinquena, *Rodrigo*, el 1707 a Florència. Però a *Aci, Galatea e Polifemo*, el músic alemany demostra ja un domini absolut de l'escriptura vocal.

Sorprèn, en aquest sentit, que l'obra arrenqui, després de la *sinfonia*, amb un duet (“Sorge il dì tranquillo”) que canten Acis i Galatea. També els dos tríos (“Proverò lo sdegno mio” i “Dolce amico amplesso”, a més d'un breu final a tres veus. I diem que sorprèn perquè el teatre musical del Barroc no és massa procliu als números de conjunt.

Evidentment, l'encant principal de l'obra són les àries: catorze en total; cinc per a Galatea, quatre per a Acis i cinc per a Polifemo. La seva estructura és variada i responen a algunes convencions del Barroc, molt ben tractades per la ploma d'un jove Händel que amb vint-i-tres anys ja demostra la seva autoritat i saviesa musicals. Per exemple, en el tractament instrumental, de vegades per reforçar el caràcter patètic de la situació dramàtica (a “Sforzano a piangere con più dolce”, que és la primera ària de Galatea) i d'altres amb recursos imitatius, seguint la

convenció de l'ària *di paragone* (de comparació), com per exemple a “Precipitoso nel mal che freme” de Polifemo. Per no parlar dels deliciosos passatges “obligats” per a determinats instruments, com ara la flauta en l'ària d'Acì “Qui l'augel da piante in pianta” o el diàleg entre fagot i oboè a la citada primera ària de Galatea.

Polifemo, però, és qui es reserva dues veritables joies de la corona, començant per l'arrencada amb fanfara inclosa a “Sibilar l'angui d'Aletto” i culminant amb la que segurament és l'ària més prodigada de l'obra: “Fra l'ombre e gl'orrori”, tenebrosa pàgina (Galatea defineix la veu del cíclop com a *voce orrenda*) en què el baix ha d'atènyer cavernosos Mi b₁ i Re₁ [MOU₁] al llarg de la partitura, no exempta d'altres dificultats com ara vertiginosos salts intervàtics. El rol va ser escrit per al cantant Antonio Manna, que en aquells moments feia furor a Nàpols.

La voluntat de fons d'aquest títol era sens dubte exalçar la virtut de la constància, inherent a la fidelitat matrimonial i molt adient per a l'ocasió, en tractar-se d'una obra escrita amb motiu (per no repetir “ocasió”) d'una cerimònia nupcial. I és que l'espectacle operístic del Barroc obeïa moltes vegades a la funció allegòrica. I aquest és el cas d'aquesta breu i singular pàgina, el primer gran èxit del futur autor de *Messiah* en terres italianes.

LLETRES

Descarrega les lletres del concert [aquí](#).

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

LA VANGUARDIA

CATALUNYA
RÀDIO